

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ'NİN GELECEĞİNE İLİŞKİN ÜST DÜZEY KONFERANS (BRIGHTON DEKLARASYONU)

(Gayri resmi tercüme)*

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Birleşik Krallık Dönem Başkanlığı'nın inisiyatifinde 19 ve 20 Nisan'da Brighton'da yapılan Üst Düzey Konferans ("Konferans") aşağıdaki deklarasyonu sunar:

1. İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşme'ye ("Sözleşme") Taraf Devletler; Sözleşme'ye ve Sözleşme'de tanımlanan hak ve özgürlükleri yargı yetkileri dahilinde herkese sağlama hususundaki yükümlülüklerini yerine getirme konusuna duydukları derin ve sonsuz bağlılıklarını teyit ederler..

2. Taraf Devletler ayrıca, Sözleşme'de belirtilen hak ve özgürlükleri koruyan sistemin temel taşı olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne ("Mahkeme") bireysel başvuru hakkına bağlılıklarını yineler. Mahkeme, 50 yıldan daha fazla süredir Avrupa'da insan haklarının korunmasına büyük katkıda bulunmuştur.

3. Taraf Devletler ve Mahkeme; ikincillik prensibinin dayanağını oluşturduğu Sözleşme'nin etkin şekilde uygulanmasını gerçekleştirmek amacıyla sorumluluğu paylaşmaktadır. Sözleşme, Devletlerin hâkimiyet eşitliği ilkesiyle birlikte bu temeller üzerinde düzenlenmiştir. Taraf Devletler Sözleşme'nin güvence altına aldığı hak ve özgürlüklere saygı göstermek ve ihlalleri ulusal düzeyde ortadan kaldırmak zorundadır. Mahkeme, ulusal düzeyde çözülmeyen ihlaller için korumacı durumundadır. Taraf Devletler, Mahkeme'nin bir ihlal tespit etmesi halinde, Mahkeme'nin nihai kararına uymak zorundadır.

4. Taraf Devletler ve Mahkeme, ayrıca Sözleşme mekanizmasının uygulanabilirliğini sağlamak amacıyla sorumluluğu paylaşırlar. Taraf Devletler bunu yerine getirebilmek amacıyla; Bakanlar Komitesi ve Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi ile İnsan Hakları Komiseri ve Avrupa Konseyi'nin diğer kuruluşları ve organlarının önemli çalışmalarından da ya-

* Tercüme, <http://www.basin.adalet.gov.tr/etkinlikler/etkinlik2012/brighton/deklarasyon.html> uzantılı web adresinden alınmıştır.

rarlanarak ve sivil toplum ve Ulusal İnsan Hakları Kuruluşları ile işbirliği yaparak, Mahkeme ile ortaklaşa çalışmaya kararlıdır.

5. İnterlaken'deki Üst Düzey Konferans ("İnterlaken Konferansı") 19 Şubat 2010 tarihli Deklarasyonunda; Mahkemeye yapılan ve reddedilen başvurular arasındaki farkın büyümeye devam ettiğini endişeyle bildirmiş; bu durumun Sözleşme'nin ve denetim mekanizmasının etkinlik ve güvenilirliğine zarar verdiğini ve Mahkeme'nin içtihadı ve otoritesinin kalite ve tutarlılığına tehdit oluşturduğunu düşünmüştür. İzmir'deki Üst Düzey Konferans ("İzmir Konferansı") 27 Nisan 2011 tarihli Deklarasyonunda, İnterlaken Konferansı'ndan sonra kaydedilen somut gelişmeyi memnuniyetle karşılamıştır. Taraf Devletler bu konferansları düzenlemelerinden dolayı, Bakanlar Komitesi İsviçre ve Türk Başkanlıklarına ve eylem planı ve izleme planlarını hazırlamaya yardımcı olan herkese minnettardır.

6. Mahkeme tarafından özellikle etkinliği artırmak ve önünde bekleyen açıkça kabul edilemez başvuruların sayısını ele almak amacıyla alınan önlemlerin sonucu olan, 14 Nolu Protokol çerçevesinde şimdiye kadar alınmış sonuçlar ümit vericidir. Ancak, Mahkeme önünde bekleyen sağlam gerekçelere dayanan başvuruların sayıca artması endişe uyandıran ciddi bir sorundur. Sözleşme ve Mahkeme'nin şimdiki durumu ışığında, İnterlaken ve İzmir Konferansları tarafından öngörülen ilgili adımların uygulanmasına devam edilmeli; 14 Nolu Protokolün olanaklarından yararlanılmalıdır. Ancak, İzmir Konferansı'nda belirtildiği gibi, 14 Nolu Protokol tek başına Sözleşme sisteminin yüzleştirdiği sorunlara kalıcı ve kapsamlı bir çözüm sağlamayacaktır. Bu nedenle, Sözleşme sisteminin etkin kalmasını ve Avrupa'daki 800 milyon insanın hak ve özgürlüklerini korumaya devam edebilmesini sağlamak amacıyla daha fazla önleme ihtiyacı duyulmaktadır.

A. Sözleşme'nin ulusal düzeyde uygulanması

7. Sözleşme'nin ulusal düzeyde tam olarak uygulanması, Taraf Devletlerin ihlallerin önüne geçmek için etkin önlemler almasını gerektirmektedir. Sözleşme'ye tam etkinlik verecek şekilde tüm kanun ve politikalar düzenlenmeli ve tüm Devlet görevlileri sorumluluklarını yerine getirmelidir. Ayrıca Taraf Devletler Sözleşme'nin ihlal edildiği iddialarına ilişkin başvurulabilecek yolları aranabileceği sağlamalıdır. Yerel mahkemeler Sözleşme'yi ve Mahkeme içtihadını dikkate almalıdır. Bu önlemler hep birlikte Sözleşme ihlallerinin sayısını düşürebilir. İş yükünün azalmasına

yardım ederek, Mahkeme'ye sunulan ve sağlam gerekçelere dayanan başvuruların sayısını azaltacaktır.

8. Avrupa Konseyi insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü alanlarındaki çalışmalarının bir parçası olarak, Sözleşme'nin ulusal anlamda uygulanmasına yardım etme ve desteklemede önemli bir rol oynamaktadır. Avrupa Konseyi veya iki taraflı şekilde diğer Taraf Devletlerce, talep üzerine, Taraf Devletlere teknik yardım sağlanması, iyi uygulamaların yayılmasına yol açar ve Avrupa'daki insan haklarına uyma standartlarını yükseltir. Avrupa Konseyi tarafından verilen destek, kuruluşun çalışmalarıyla uyumlu bir şekilde, belirlenen neticelere ilişkin olarak etkin bir biçimde sağlanmalıdır.

9. Bu nedenle Konferans:

a) Taraf Devletlerin Sözleşme'yi ulusal düzeyde uygulama asli sorumluluğunu yerine getirme konusundaki taahhüdünü teyit eder.

b) Taraf Devletleri, Bakanlar Komitesi'nin Sözleşme'nin ulusal düzeyde uygulanması konusundaki tavsiyelerini, Sözleşme'yi uygulamak amacıyla mevzuat, politika ve uygulamalarının gelişmesinde, tam olarak dikkate almaya devam etmeye teşvik eder;

c) Özellikle, aşağıdaki ilgili bazı önlemleri alan Taraf Devletlerin, Sözleşme'nin ulusal düzeyde etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak konusundaki kararlılığını vurgular.

i) Şimdiye kadar yapılmadıysa, bağımsız bir Ulusal İnsan Hakları Kuruluşu - kurulmasının düşünülməsi;

ii) Ulusal parlamentolara Hükümet tarafından önerilen taslak birincil mevzuatın Sözleşme'ye uygunluğu konusunda bilgi sunarak, politikaların ve mevzuatın Sözleşme'ye tam olarak uygun olduğunu garanti etmek amacıyla işlevsel önlemler uygulanması;

iii) Gerekli olması durumunda, Sözleşme çerçevesindeki hak ve özgürlüklerin ihlali iddialarına ilişkin özel veya genel mahiyetteki yeni iç hukuk yollarının uygulanması;

iv) Mahkeme'nin içtihatları dikkate alınarak; ulusal mahkemelerin, yargılamaları yürütürken ve karar verirken Sözleşme'nin ilgili ilkelerini dikkate almasının sağlanması ve desteklenmesi ve özellikle, uygun ulusal yargı usulü çerçevesinde ancak gereksiz engeller olmaksızın, davacıların ulusal

mahkemelerin dikkatini Sözleşme'nin ilgili hükümlerine ve Mahkeme'nin hukuk sistemine çekmesinin sağlanması;

v) Kamu görevlilerine Sözleşme çerçevesindeki yükümlülükler hakkında bilgi sağlanması; özellikle adalet sisteminde çalışan, kanun uygulanmasından veya kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılmasından sorumlu kamu görevlilerinin Sözleşme çerçevesindeki yükümlülüklerin nasıl yerine getirileceği konusunda eğitilmesi;

vi) Hâkim, savcı ve avukatların çalışması, eğitimi ve profesyonel gelişiminde Sözleşme hakkında uygun bilgi ve eğitim sağlanması;

vii) Potansiyel başvuranlara Sözleşme hakkında, özellikle Sözleşme'nin korumasının kapsamı ve sınırı, Mahkeme'nin yargı yetkisi, kabul edilebilirlik kriterleri ile ilgili bilgi sağlanması.

d) Eğer henüz yerine getirilmemişse, Taraf Devletleri aşağıdakileri yapması için teşvik eder:

i) Gerekli olduğu hallerde, uygun şekilde dikkate alınmaları için Mahkeme'nin önemli kararlarının ulusal dillere çevrilmesi veya özetlenmesinin sağlanması;

ii) Mahkeme'nin Kabul Edilebilirlik Kriterleri Hakkındaki El Kitabı'nın ulusal dillere çevrilmesi;

iii) Avrupa Konseyi'nin insan hakları programlarına veya İnsan Hakları Güven Fonu'na gönüllü katkılarda bulunulması.

e) Tüm Taraf Devletleri teknik yardımı tam anlamıyla kullanmaları ve Avrupa'daki insan haklarının tam olarak korunması için açık işbirliği halinde çift taraflı olarak, talep üzerine, teknik yardım almaları ve vermeleri için teşvik eder.

f) Bakanlar Komitesi'ni aşağıdakileri yapmaya davet eder:

i) Teknik yardıma en çok ihtiyaç duyan Taraf Devletlere talep edilen teknik yardımın en iyi hangi şekilde sağlanabileceği konusunda karar verilmesi

ii) Yukarıdaki c(iv) ve (v) bentlerine istinaden, iç hukuk yolunun etkili şekilde uygulanmasına dair kılavuz hazırlanması.

iii) Yukarıdaki c(vii) bendine istinaden, Taraf Devletlerin; Devlet'in Sözleşme çerçevesindeki yükümlülükleri hakkında kamu görevlilerini bilgilendirmek amacıyla kullanabilecekleri bir kılavuz hazırlanması.

g) Genel Sekreteri aşağıda belirtilenleri geliştirmek amacıyla, Taraf Devletlere Bakanlar Komitesi aracılığıyla, işlevsel yollar önermeye davet eder:

i) Avrupa Konseyi teknik yardım ve işbirliği programlarının yaygınlaştırılması.

ii) Yardım sağlanmasında, çeşitli Avrupa Konseyi aktörleri arasındaki koordinasyon.

iii) Mahkeme'nin belirli kararları dikkate alınarak, iki taraflı şekilde tüm Taraf Devletler için mevcut olan teknik yardımın hedef olarak belirlenmesi

h) Mahkeme'yi ulusal dillere çevrilmesini özellikle önereceği kararları belirtmeye davet eder.

i) Özellikle ortak programların etkin şekilde uygulanması ve bu alanda kendi öncelikleri arasındaki uyumun sağlanması amacıyla Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği arasındaki işbirliğinin önemini vurgular.

B. Mahkeme ve ulusal makamlar arasındaki etkileşim

10. Sözleşme'ye Taraf Devletler yargı yetkileri dahilinde; Sözleşme'de tanımlanan hak ve özgürlükleri herkese sağlamakla ve hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes için ulusal bir makam önünde etkin bir hukuk yolu sağlamakla yükümlüdür. Mahkeme yetkili olarak Sözleşme'yi yorumlar. Ayrıca ulusal düzeyde hak ve özgürlükleri korunmayan bireyler için korumacı durumundadır.

11. Mahkeme'nin hukuk sistemi, Taraf Devletlerin, davanın koşullarına ve bağlı hak özgürlüklere dayanarak, Sözleşme'yi ne şekilde tatbik ettikleri hususunda bir takdir yetkisinden faydalandıklarını belirtmektedir. Bu, Sözleşme sisteminin, insan haklarını ulusal düzeyde korumaya göre ikincil olduğunu ve ulusal yetkili makamların yerel ihtiyaçları ve koşulları değerlendirme konusunda uluslararası bir mahkemeden kural olarak daha iyi bir şekilde tayin edildiğini yansıtmaktadır. Sözleşme sistemi uyarınca, takdir yetkisi, sürekli denetime tabi tutulmaktadır. Bu hususta, Mahkeme'nin görevi, ulusal yetkili makamların, Devletin takdir yetkisini dikkate alarak, aldıkları kararların Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını gözden geçirmektir.

12. Bu nedenle Konferans:

a) Mahkeme'nin, ikincillik ve takdir yetkisi gibi ilkelere yönelik içtihadını geliştirmesini memnuniyetle karşılar ve Mahkeme'yi bu ilkelere büyük önem vermeye ve kararlarında bu ilkeleri sürekli olarak uygulamaya teşvik eder.

b) Mahkeme'nin içtihadında geliştirildiği üzere, şeffaflık ve ulaşılabilirlik nedeniyle, ikincillik ilkesine ve takdir yetkisi doktrinine atıfta bulunularak, Mahkeme açısından Sözleşme'nin yorumlanması ve uygulanması görevinde yol gösteren ilkeler olarak Sözleşme'nin giriş bölümünde yer verilmesi gerektiğine karar verir; Taraf Devletlerin Sözleşme'de tanımlanan haklar ve özgürlükleri güvence altına almaya dair yükümlülüklerini yerine getirmeye ilişkin taahhütlerini anımsatırken Bakanlar Komitesi'ni gerekli değişiklik yapan yasayı 2013 yılının sonuna kadar kabul etmeye davet eder,

c) Sözleşme'nin uygulanması hususunda, Mahkeme ve Taraf Devletlerin, ortak sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin olarak, kendi görevlerinin pekiştirilmiş anlayışını geliştirmek suretiyle aralarında yaptıkları açık diyalogları memnuniyetle karşılar ve teşvik eder; özellikle de Mahkeme ve şu makamlar arasındaki diyalogları memnuniyetle karşılar ve teşvik eder:

i) Taraf Devletlerin en yüksek mahkemeleri;

ii) İkincillik ilkesi ve Mahkeme içtihadının anlaşılabilirliği ve tutarlılığı konularında; Bakanlar Komitesi; ve

iii) özellikle usule ilişkin konularda ve müzakere yoluyla Mahkeme İçtüzüğü'nün değiştirilmesi teklifi konularında; Hükümet Temsilcileri ve Taraf Devletlerin hukuk danışmanları;

d) Mahkeme ve ulusal yetkili makamlar arasındaki etkileşimin, Sözleşme'de Mahkeme'ye bir yetki daha verilmesi ile güçlendirilebileceğini belirtir; ki bu yetki, Taraf Devletlerin isteğe bağlı olarak kabul edebileceği, diğer Taraf Devletleri bağlayıcı olmayan niteliğine hanel getirmeksizin, ulusal düzeydeki belirli bir dava kapsamında talep üzerine Sözleşme'nin yorumlanmasına dair istişari görüş sunmaktır; Bakanlar Komitesi'ni 2013 sonuna kadar Sözleşme'ye ek seçimlik protokolünün metnini bu bağlamda düzenlemeye davet eder; ve ayrıca Bakanlar Komitesi'ni bu protokolü kabul etmeye karar vermeye davet eder;

e) İzmir Konferansı'nın, Bakanlar Komitesi'ni, Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca geçici tedbir sorusunu daha fazla düşünmeye davet

ettiğini hatırlatır; Bakanlar Komitesi'ni, sayılarında ciddi bir artışın olup olmadığı konusunda ve geçici tedbirin uygulandığı başvurular ile şu an hızlı bir şekilde ilgilenip ilgilenilmediği konusunda değerlendirme yapmaya; ve gereken eylemleri sunmaya davet eder.

C. Mahkeme'ye yapılan başvurular

13. Bireysel başvuru hakkı, Sözleşme sisteminin temel bir taşıdır. Mahkeme'ye bir başvuru sunma hakkı, uygulamada gerçekleştirilebilir olmalıdır ve Taraf Devletler, hiçbir şekilde bu hakkın etkili bir şekilde kullanımını engellemediklerinden emin olmalıdırlar.

14. Sözleşme'nin 35. maddesindeki kabul edilebilirlik kriterleri, Mahkeme'nin hangi başvuruları esasları bakımından incelemesi gerektiğini belirler. Mahkeme'nin, ilke veya ihlalin öneminden dolayı ele alınması gereken davalara yoğunlaşmasını temin etmek için, Mahkeme'ye işlevsel araçlar sağlamalıdır. Başvuruların kabul edilebilirliği hususunda karar vermek Mahkeme'nin kanaatindedir. Bunu yaparak, Mahkeme'nin, Sözleşme sisteminin kesinliğine olan güveni pekiştirmek ve kendi iş yüküne gereksiz baskının uygulanmasını önlemek amacıyla, kabul edilebilirlik kriterlerini kesin ve sürekli olarak uygulamaya devam etmesi önemlidir.

15. Bu nedenle Konferans:

a) Sözleşme'nin 35(1) maddesi uyarınca, Mahkeme'ye başvuru yapma süresinin kısaltılmasına ilişkin Mahkeme'nin önerisini memnuniyetle karşılar; [dört] aylık bir sürenin uygun olduğuna karar verir; Bakanlar Komitesi'ni gerekli değişiklik yapan yasayı 2013 yılının sonuna kadar kabul etmeye davet eder;

b) Mahkeme tarafından öngörülen, Sözleşme'nin 35(1) maddesinde yer alan süre sınırının daha katı bir şekilde uygulanmasını memnuniyetle karşılar; ve hem adaletin etkili bir şekilde uygulanmasını temin etmek hem de Mahkeme ve ulusal yetkili makamların rollerini korumak amacıyla, kendi yargı yetkisi kapsamına ilişkin kurallar dahil olmak üzere tüm kabul edilebilirlik kriterlerini tamamıyla, sürekli olarak ve öngörülebilir olarak uygulayan Mahkeme'nin önemini vurgular;

c) "bir yerel mahkeme tarafından usulüne uygun olarak değerlendirilmemiş hiçbir davanın bu koşulda reddedilememesi halinde" ifadesini ortadan kaldırmak için Sözleşme'nin 35(3)(b) maddesinin değiştirilmesi gerektiğine karar verir; ve Bakanlar Komitesi'ni gerekli değişiklik yapan yasayı 2013 yılının sonuna kadar kabul etmeye davet eder;

d) Mahkeme'nin başvurunun Sözleşme ile güvence altına alınan hakları Mahkeme yerleşik içtihadı doğrultusunda takdir yetkisi ile uygulayan yerel mahkeme veya diğer uygun merciler tarafından usulüne uygun olarak değerlendirilmiş bir şikayete neden olduğunu düşündüğü ölçüde, Mahkeme başvurunun Sözleşme'nin yorumlanmasını ve uygulanmasını etkileyen ciddi bir soruna neden olduğunu etmedikçe bir başvurunun Sözleşme'nin 35(3)(a) maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olarak kabul edilmesi gerektiğini teyit eder; ve Mahkeme'yi bu tür başvuruları kabul edilemez olarak beyan ederken, bu bağlamdaki içtihadını gerektiği gibi açıklayarak, katı ve tutarlı bir yaklaşımda bulunma gereksinimini dikkate almaya teşvik eder;

e) Mahkeme'nin, usulleri ve özellikle de kabul edilebilirlik kriterlerine ilişkin olarak başvuranlara verilecek bilgiye yönelik geliştirilmiş hükmünü memnuniyetle karşılar;

f) Mahkeme'nin davaya konu olan bir iç hukuk yolunun etkililiği hususunda hükmetmesine yönelik özel bir yararın olması halinde, Mahkeme'yi, davalı Hükümet'in talebi üzerine kabul edilebilirliğe ilişkin verilecek ayrı bir karar için İchtüzüğünde özel bir madde hazırlamaya davet eder.

g) Bir iç hukuk yolunun mevcut olması halinde, bir başvuranın, ulusal mahkemeler önünde, Sözleşme'de yer alan hakların ihlal edildiğini iddia etmesini ve iç hukukun eşdeğer bir hükmünü savunmasına olanak sağlamak amacıyla, Mahkeme'yi iç hukuk yollarının tüketilmesi hususunda içtihadını geliştirmeye davet eder, böylece ulusal mahkemelere Sözleşme'yi Mahkeme'nin içtihadı ışığında uygulama olanağı sağlar.

D. Başvuruların işleme tabi tutulması

16. Mahkeme'ye her sene yapılan başvuruların sayısı, 2004 yılından beri ikiye katlanmıştır. Mahkeme'nin başlıca temel birimleri önünde çok sayıda başvuru beklemektedir. Potansiyel olarak haklı nedenlere dayanan başvurularda bulunanlar da dahil olmak üzere birçok başvuran, cevap için yıllarca beklemek zorundadır.

17. Bireysel başvuru hakkının önemi doğrultusunda, Mahkeme, kaynakları üzerinde en az etki yaratacak şekilde, kabul edilemez olan başvuruları mümkün olduğunca etkin bir şekilde reddetmelidir. Mahkeme, 14 no'lu Protokol çerçevesinde, bunu başarmak için, takdir edilmesi gereken önemli adımlar atmıştır.

18. Tekrarlanan başvuruların nedeni genellikle ulusal düzeydeki sistemik ve yapısal sorunlardır. Bu tür sorunların ve ortaya çıkan ihlallerin, Mahkeme'nin kararlarının etkili icrasının parçası olarak çözülmesini temin etmek, Bakanlar Komitesi'nin denetimi altında, taraf devletin sorumluluğudur.

19. Mahkeme'nin Daireleri önünde bekleyen dava sayısının artması da ciddi endişe yaratmaktadır. Mahkeme, potansiyel olarak haklı nedenlere dayanan yeni ihlallere odaklanabilmelidir.

20. Bu nedenle Konferans:

a) Mahkeme'nin başvuruları işleme tabi tutma hususunda halihazırda kaydettiği ilerlemeleri, özellikle de aşağıdakileri ilke edinmesini memnuniyetle karşılar:

i) en önemli ve ciddi davalara odaklanmasını sağlayan öncelik politikası; ve

ii) Uygun yargısal sorumluluğu sürdürürken, özellikle kabul edilemez olan ve tekrarlayan davaların ele alınması hususunda usulleri kolaylaştıran çalışma yöntemleri;

b) Mahkeme'nin, kendi önünde bekleyen göze çarpan ve açıkça kabul edilemez başvuruları 2015 yılına kadar çözümleyebileceğine ilişkin değerlendirilmesini takdirle belirtir; daha fazla ulusal yargıç ve üst düzey bağımsız avukatların geçici olarak görevlendirilmesine ilişkin olarak Mahkeme'nin talebini, bunu yerine getirmesine olanak sağlamak amacıyla Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü'ne bildirir; ve Taraf Devletleri, bu şekilde daha fazla geçici görevlendirme planlamaya teşvik eder;

c) Mahkeme önünde bekleyen tekrarlayan başvuruların fazla sayısına ilişkin endişelerinin devam ettiğini ifade eder; tekrarlayan ihlalleri etkili bir şekilde çözümlmek için, ileriye yönelik tedbirlerin, özellikle de pilot kararların Mahkeme tarafından sürekli kullanılmasını memnuniyetle karşılar, Hukuki, işlevsel ve finansal gereklilikleri içeren ve ortyaya konan çeşitli fikirleri değerlendirerek ve bütün taraf devletlerin eşit muamele ilkesini dikkate alarak, Mahkeme tarafından tespit edilen sistemik sorunlardan kaynaklanan çok sayıda başvuruyu çözüme kavuşturmak için, Taraf Devletleri, Bakanlar Komitesini ve Mahkeme'yi beraber çalışmaya teşvik eder;

d) Emsal kararı usulünü temel alarak, Bakanlar Komitesi'ni, Mahkeme'nin aynı davalı Taraf Devlete karşı ihlal iddiasında bulunan bir grup

başvuru içerisinde az sayıda temsilci başvuru tespit edebileceği ve kaydedebileceği bir usulün uygunluğunu ve yöntemini düşünmeye davet eder ki bu tespit tüm gruba uygulanabilir;

e) Mahkeme'nin, Daireleri önünde bekleyen başvurulara makul bir süre içerisinde karar vermesine olanak tanımak için, gelecekte Mahkeme'ye ek yargıç atamanın gerekebileceğini belirtir; ayrıca bu yargıçların, Mahkeme'nin mevcut yargıçlarından farklı bir görev süresine ve/veya farklı bir görev yelpazesine ihtiyaç duyabileceklerini belirtir; ve Mahkeme'nin tavsiyesi üzerine hareket eden Bakanlar Komitesi tarafından oy birliği ile alınmış bir kararın ardından, bu yargıçların atanmasına olanak vermek amacıyla, Bakanlar Komitesi'ni 2013 sonuna kadar Sözleşme'yi tadil etmek için müzakerelere başlayıp başlamayacağına karar vermeye davet eder;

f) Mahkeme'yi, davanın münferit koşullarının uygun şekilde incelenmesini ve diğer Taraf Devletler aleyhine verilen kararların bağlayıcı olmama niteliğine hanel getirmeksizin, bir Komite usulü uyarınca daha fazla davayı karara bağlamak amacıyla, Sözleşme'nin 28(1) maddesinin anlamı dahilinde, yerleşik içtihat kavramını daha geniş yorumlanmış bir şekilde uygulama niyetinde olduğunda Taraf Devletlerle istişarelerde bulunmaya davet eder;

g) Mahkeme'yi, Taraf Devletler, sivil toplum ve Ulusal İnsan Hakları Kuruluşları ile istişare ederek, şunları ele almaya davet eder:

i) Pilot projenin uygulanması ışığında, internet üzerinden başvuru yapmayan başvuranların başvurularının kabul edilmesini temin ederken, başvuruları internet üzerinden yapmaya, dolayısıyla davaların tebliğine ilişkin usulün kolaylaştırılması için daha fazla tedbir alınmasının gerekli olup olmadığı;

ii) Mahkeme'ye başvuru formunun, başvuruların daha iyi bir şekilde sunulmasını sağlamak ve ele alınmasını kolaylaştırmak için geliştirilip geliştirilemeyeceği;

iii) Mahkeme'nin karar ve hükümlerinin, aleniyet kazanmadan kısa bir süre önce dava taraflarına bildirilip bildirilemeyeceği;

iv) Masraflar dahil adil tatmin hakkındaki talep ve yorumların Daire ve Büyük Daire önündeki yargılamalarda daha erken sunulup sunulamayacağı,

h) Bu önlemlerin uygun kaynaklarla tam anlamıyla uygulanmasının ilke olarak, Mahkeme'nin bir davayı bir yıl içinde iletip iletmeyeceği konusunda karar vermesini ve sonrasında tüm iletilmiş davaları iletimden sonraki iki yıl içinde, karar veya son kararın konusu haline getirmesini sağlaması gerektiğini belirtir.

i) Taraf Devletlerin bu sonuçları elde edebilmek amacıyla, Mahkeme ile işbirliği içinde çalışma konusundaki kararlılığını ifade eder.

j) Bakanlar Komitesi'ni, Mahkeme ile istişarelerde bulunarak, 2015'e kadar bu önlemlerin Mahkeme'nin iş yükünü başarıyla ele alabilmesine olanak tanımak için yeterli olup olmadığını veya bu doğrultuda başka önlemlerin gerekli olup olmadığını nasıl tespit edeceğini belirlemeye davet eder.

E. Yargıçlar ve Mahkemenin hukuk sistemi

21. Mahkeme'nin otoritesi ve güvenilirliği büyük ölçüde yargıçların niteliğine ve verdikleri kararlara bağlıdır.

22. Mahkeme'ye seçilen yargıçların yüksek vasıfları, seçim için Parlamento Meclis'e önerilen adayların niteliğine bağlıdır. Bu nedenle, Taraf Devletlerin en yüksek nitelikte adaylar önermedeki rolü Mahkeme'nin başarısının devam etmesinde büyük önem taşır. Yasal yeterlilikleri ve Taraf Devletlerin hukuk ve uygulamalarına dair bilgilerinden ötürü seçilen hukukçuları haiz yüksek nitelikli Yazı İşleri Müdürlüğü, Mahkeme yargıçlarına çok büyük destek sağlamaktadır.

23. Mahkeme kararları açık ve tutarlı olmalıdır. Bu, yasal belirliliğe katkıda bulunur. Ulusal mahkemelere Sözleşme'yi daha kesin bir şekilde uygulaması konusunda yardımcı olurken; potansiyel başvurulara sağlam gerekçelere dayandırılmış bir başvuru yapıp yapmadıkları konusunda yardımcı olur. Mahkeme, genel ilke konularını ele alırken açıklık ve tutarlılık özellikle önemlidir. Sözleşme'nin uygulanmasındaki tutarlılık, Taraf Devletlerin Sözleşme'yi daima aynı şekilde uygulamasını gerektirmez. Mahkeme, belirlenmiş içtihattan ayrılmayı tasarlaması durumunda, Daire'nin karar verirken uymak zorunda olduğu bir İçtüzük değişikliği yapmayı düşündüğünü belirtmiştir.

24. İstikrarlı bir yargı düzeni, Mahkeme'nin tutarlılığına katkıda bulunur. Bu doğrultuda, ilke olarak, herhangi bir yargıcın Sözleşme'de öngörülen tam görev süresinden daha az hizmette bulunması istenmeyen bir durumdur.

25. Bu doğrultuda Konferans:

a) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde yargıçlık görevi için adayların seçilmesi hususundaki Yönergelerin Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilmesini memnuniyetle karşılar ve Taraf Devletleri yönergeleri uygulaması konusunda destekler.

b) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Görevlendirilecek Yargıç Adaylarına ilişkin Uzmanlar Danışma Paneli'nin kuruluşunu memnuniyetle karşılar; Bakanlar Komitesi'nin ilk üç yıllık dönem sonrasında Danışma Paneli'nin işleyişini gözden geçirmeye karar verdiğini belirtir; ve Parlamento Meclisini ve Bakanlar Komitesini yargıçların seçilme usullerinin nasıl geliştirilebileceği hususunu ele almaya davet eder;

c) Yargıçlarının yüksek niteliğini sürdürmek ve artırmak için ve özellikle yargıçların açıklığının ve tutarlılığının sağlanması için Mahkeme'nin bulunduğu girişimleri memnuniyetle karşılar; Mahkeme'nin çoktandır devam eden önceki davalarda yer alan emsallerden muhik sebep olmaksızın sapmamasını gerektiren kanun önünde yasal kesinlik, öngörülebilirlik ve eşitlik yönündeki takdirini memnuniyetle karşılar; ve özellikle Mahkemeyi, kararların kümülatif etkisinin Taraf Devletlere uygun takdir yetkisi vermeye devam etmesini sağlamak amacıyla, kararların aynı konuyla ilgili olduğu hallerde tutarlılığın önemini dikkate almaya davet eder;

d) Mahkeme hukuk sistemindeki tutarlılığın sağlanmasında Büyük Daire'nin aldığı merkezi rol ışığında, Sözleşme'nin 30. maddesindeki "meğer ki, taraflardan biri buna itiraz etsin" ifadesinin kaldırılması gerektiği sonucuna varır; Bakanlar Komitesini gerekli tadil belgesini kabul etmeye ve izleyen değişikliklerin gerekli olup olmadığını 2013 sonuna kadar belirlemeye davet eder; ve tadil belgesi yürürlüğe girinceye kadar Taraf Devletlerin Dairenin davadan vazgeçme teklifine itiraz etmekten kaçınmalarını teşvik eder;

e) Mahkemeyi, her Bölümün Başkan Yardımcılarının re'sen katılımı ile Büyük Daire'nin oluşumunun artırılıp artırılmayacağını dikkate almaya davet eder;

f) Sözleşme'nin 23(2) maddesinin yargıçlar için yaş sınırının, göreve başladıkları tarih itibarıyla 65 yaşından büyük olmama şartı ile değiştirilmesi için tadil edilmesi gerektiğine karar verir; ve Bakanlar Komitesini 2013 yılı sonuna kadar gerekli tadil belgesini kabul etmeye davet eder.

F. Mahkeme kararlarının icrası

26. Her Taraf Devlet, taraf oldukları her davada Mahkeme'nin nihai kararlarına uymayı taahhüt etmiştir. Bakanlar Komitesi, denetimi aracılığıyla, daha geniş sistematik meseleleri çözecek olan genel tedbirlerin uygulanması da dahil Mahkeme kararlarının uygun şekilde yürürlüğe konulmasını sağlar.

27. Bu nedenle Bakanlar Komitesi, etkin ve adil şekilde Taraf Devletçe alınan önlemlerin ihlali ortadan kaldırıp kaldırmadığını dikkate almalıdır. Bakanlar Komitesi, Sözleşme'nin 46. maddesi uyarınca yükümlülüklerini yerine getirmeyen bir Taraf Devlet açısından etkin önlemler alabilmelidir. Bakanlar Komitesi, tüm dikkatini ulusal düzeyde sistematik meseleye neden olan ihlallere vermeli ve Taraf Devletlerin öncü kararları hızlı ve etkin şekilde uygulamasını sağlamalıdır.

28. Bakanlar Komitesi, giderek artan kararların icrasını denetlemektedir. Mahkeme, önünde bekleyen olası, sağlam nedene dayanan başvuruları ele aldığı için Bakanlar Komitesi'nin iş hacminin daha fazla artması beklenebilir.

29. Bu nedenle Konferans:

a) Taraf Devletleri:

i) Bakanlar Komitesi'nin 2008(2) sayılı Tavsiye Kararının uygulanması dahil Mahkeme kararının hızlı icrasını sağlayacak ulusal kapasite ve mekanizmaları geliştirmeye, ve bu bağlamda iyi uygulamaları paylaşmaya;

ii) mümkün olduğunca geniş erişilebilir ölçüde, mümkün olduğu hallerde ulusal dillerde yayımlayarak kararların infazı için eylem planları yapmaya; ve

iii) alınan önlemlerin uygulanmasının etkinliğini dikkatle inceleme hususunda ulusal meclislerin önemli rolünü sağlamaya teşvik eder.

b) İnterlaken ve İzmir Konferansları ile Bakanlar Komitesi'ne Taraf Devletlerin Sözleşme uyarınca yükümlülüklerini nasıl yerine getireceklerini seçebilecekleri ikincilik ilkesini tamamen uygulaması yönünde yapılan daveti tekrar dile getirir;

c) Bakanlar Komitesi'ni kararların icrasının etkin şekilde denetlenmesini sağlamak amacıyla usullerini nasıl düzelteceğini özellikle şu şekillerde, düşünmeye devam etmeye davet eder:

- i) toplantılarında, stratejik ve sistematik meselelerin daha yapılandırılmış şekilde değerlendirilmesi;
- ii) toplantıları hususunda daha kuvvetli alenilik;
- d) Bakanlar Komitesini, Mahkeme kararlarını zamanında uygulamayan Devletler açısından daha etkin önlemlerin gerekli olup olmadığını düşünmeye davet eder;
- e) Parlamenter Meclisinin kararların icrasına ilişkin düzenli raporlarını ve tartışmalarını ve Genel Sekreter'in Bakanlar Komitesi çalışmalarının desteklenmesine sağladığı katkıyı memnuniyetle karşılar.

G. Sözleşme sistemi ve Mahkeme'nin uzun vadede geleceği

30. Bu Deklarasyon, Mahkeme'nin karşılaştığı mevcut sorunları ele almaktadır. Ancak Sözleşme sisteminin gelecekteki etkinliğini güvence altına almak da çok önemlidir. Bunu başarmak için, gelecek zorlukları öngörmek ve Sözleşme'nin geleceği için bir vizyon oluşturmak açısından bir süreç gereklidir ve böylece sonraki kararlar zamanında ve uygun şekilde alınabilir.

31. Bu sürecin bir parçası olarak, Mahkeme'nin temel rolünü ve mahiyetini değerlendirmek gerekebilir. Uzun vadeli vizyon, Mahkeme'nin Avrupa'da insan haklarını koruma ve teşvik etme sistemindeki temel rolünün uygulanabilirliğini güvence altına almalıdır. Bireysel başvuru hakkı, Sözleşme sisteminin temel taşı teşkil etmektedir. Sonraki reformlar, Sözleşme sisteminin ciddi ihlalleri hızlı ve etkin şekilde ele alabilme yetisini güçlendirmelidir.

32. Sözleşme'nin ulusal düzeyde etkin şekilde uygulanması, Mahkeme'nin uzun vadede daha odaklanmış ve hedeflenmiş rol almasına olanak tanıyacaktır. Sözleşme sistemi, Devletlere ulusal düzeyde Sözleşmeyi uygulama yönündeki temel sorumluluklarını yerine getirmede destek vermelidir.

33. Ulusal düzeyde daha etkin bir uygulamaya karşılık olarak, Mahkeme gayretlerini ciddi veya yaygın ihlallere, sistematik ve yapısal sorunlara ve Sözleşme'nin yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin önemli sorulara yöneltmelidir, ve bu nedenle daha az sayıda ihlali kendisinin tazmin etmesi ve daha az sayıda karar vermesi gerekecektir.

34. İnterlaken Konferansı, Bakanlar Komitesini 2012 ve 2015 yılları arasında, 14 No'lu Protokolün ve İnterlaken Eylem Planının uygulanmasının

ne ölçüde Mahkemenin durumunu geliştirmiş olduğunu değerlendirmeye davet etmiştir. Bu değerlendirme temelinde, Bakanlar Komitesi'nin 2015 sonu öncesinde başka bir şey yapılmasına gerek olup olmadığını belirlemesi gerektiğini belirtmiştir. 2019 sonu öncesinde ise Bakanlar Komitesi'nin uygulanan önlemlerin Sözleşme'nin kontrol mekanizmasının sürdürülebilir işleyişini temin etmek için yeterli görülüp görülmediğine veya daha yoğun değişikliklerin gerekli olup olmadığına karar vermesi gerektiğini belirtmiştir.

35. Bu nedenle Konferans:

a) İnterlaken Konferansı'nda başlatılan ve İzmir Konferansı'nda devam ettirilen Mahkeme'nin uzun vadedeki geleceğine ilişkin etki sürecini memnuniyetle karşılar; ve bu etkiye gayri resmi Wilton Park Konferansı'nın sağladığı katkıları memnuniyetle karşılar.

b) Bakanlar Komitesini, 2012 sonuna kadar, bu Deklarasyon ve İnterlaken ve İzmir Konferansı'nda kabul edilen Deklarasyonlar uyarınca yetkilerini kullanacağı süreci belirlemeye davet eder;

c) Bakanlar Komitesi'ni, İnterlaken ve İzmir Konferansları'nda kabul edilen Deklarasyonlar uyarınca yetkilerini uygulama kapsamında, Sözleşme sisteminin geleceğini, Sözleşme ile güvence altına alınan hak ve özgürlüklerin kullanılmasındaki zorluklara neden olan bu etkeni ve Mahkeme'nin hakları ve özgürlükleri ulusal düzeyde korunmayan bireyler için koruyucu olarak görev yapma ve Sözleşme'yi yetkili olarak yorumlama hususundaki çifte rolünü en iyi şekilde yerine getirebileceği yöntemi dikkate almaya davet eder;

d) Bakanlar Komitesi'nin mevcut yapılar dahilinde, geniş çapta uzmanlık sağlamak ve sorunların ve olası çözümlerin olası tam analizlerini kolaylaştırmak için harici uzmanların uygun şekilde katılımlarını ve tavsiyelerini temin ederken, bu görevi yerine getirmesini önerir.

e) Bakanlar Komitesi'nin, bu görevin bir parçası olarak, Sözleşme sisteminin gerekli olarak mevcut haliyle nasıl korunacağını analizi ve Mahkeme tarafından ele alınması gereken dava sayısının azaltılması amacıyla başvuruların Sözleşme sistemi ile nasıl çözüme kavuşturulacağına dair daha büyük değişikliklerin dikkate alınması dahil Mahkeme'nin gelecek rolü ve işleyişi için olası seçeneklerin kapsamlı analizini yürütmesini öngörür:

f) Taraf Devletleri Bakanlar Komitesi aracılığıyla;

- i) Mahkeme kararlarının icrasının denetlenmesine ilişkin usulü ve Bakanlar Komitesi'nin bu süreçteki rolünün; ve
- ii) Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca, başvuranlara adil tatmin verilmesini kapsamlı şekilde gözden geçirmeye davet eder.
- g) İlk adım olarak, Bakanlar Komitesini, 2015 sonuna kadar bu hususlar hakkında ara bir görüş oluşturmaya davet eder;

H. Genel ve nihai hükümler

36. Avrupa Birliği'nin Sözleşme'ye dahil olması Avrupa'daki insan haklarının uyumlu şekilde uygulanmasını güçlendirecektir. Bu nedenle Konferans giriş anlaşmasının taslağının hazırlanmasına ilişkin gelişimden memnuniyetle bahseder ve bu çalışmanın hızlı ve başarılı şekilde sonuçlandırılması çağrısında bulunur.

37. Konferans ayrıca İnterlaken ve İzmir Konferanslarında yer alan Mahkeme açısından, Mahkeme yönetmeliği veya Sözleşme'de yeni bir hüküm aracılığıyla, teşkilata ait konulara ilişkin Sözleşme hükümlerinin tadili için basitleştirilmiş bir usulün uygulanıp uygulanamayacağına ilişkin devam eden düşünceyi takdirle belirtir ve Taraf Devletlerin anayasal düzenlemelerini dikkate alan bu çalışmanın hızlı ve başarılı şekilde sonlandırılması hususunda çağrıda bulunur.

38. Bu Beyannameyi yürürlüğe koyacak kararların Avrupa Konseyi için mali yansımaları haiz olması halinde, Konferans, Mahkemeyi ve Bakanlar Komitesini, Avrupa Konseyi'nin bütçesel ilkelerini ve bütçe teminatını dikkate alarak, mümkün olan kısa sürede bu masrafların miktarlarını belirlemeye davet eder.

39. Konferans:

- a) Birleşik Krallık Dönem Başkanlığını mevcut Deklarasyonu ve Konferans Sürecini Bakanlar Komitesi'ne iletmeye davet eder;
- b) Taraf Devletleri, Bakanlar Komitesini, Mahkemeyi ve Avrupa Konseyi Genel Sekreterini bu Beyannameyi geçerli kılmaya davet eder; ve
- c) Bakanlar Komitesi'nin sonraki Dönem Başkanlıklarını, Mahkeme reform sürecinin hızlandırılmasını ve Sözleşme'nin uygulanmasını sağlamaya davet eder.